

EEN GEWICHTIG VRAAGSTUK.

DE VERHOUDING DER AMBTENAREN TOT DE MAATSCHAPPIJ.

(Ingezonden).

„There is something rotten in the State” is de sterke uitdrukking die men wel eens hoort bezigen bij afkeuring van het een of ander deel van het staatsbestuur. Wie zou durven beweren dat daar nimmer iets van aan is, al wil men ook niet toestemmen dat dit vluchtige woord altijd toepasselijk is? De waarheid zal dikwijls wel in 't midden liggen; toch wagen wij het die uitdrukking tot de onze te maken, nu wij het duidelijk willen doen uitkomen, dat de verhouding van den Staat tot zijne ambtenaren, of, zoo men liever wil, de verhouding der ambtenaren tot de maatschappij, niet al te best is; het middel van verbinding is verroest, en voor dat de kwaal verergere en er ongelukken gebeuren, moeten deskundigen met scherpzienden blik en vaste hand daarin verbetering brengen.

Het is voor alle Nederlanders van groot belang, dat zij die den Staat en het volk dienen, als burger of als militair, als leek of als docent, niet *nevens* de maatschappij staan maar er *in* leven en zich bewegen, dat zij geen *pleegkinderen* maar *huisgenooten* zijn van het groote huisgezin. Allen die gezonde begrippen koesteren omtrent de maatschappelijke inrichting, zullen dit gereedelijk toestemmen en het ook met ons eens zijn, dat er eigenlijk geen onderscheid bestaat tusschen de zoogenaamde landsdienaren en tusschen hen, die — in welke betrekking ook — door verstandelijken arbeid een vaste bezoldiging verdienen, wanneer er sprake is van de maatschappelijke positie.

Zóó ruim wilden wij den kring trekken, alvorens ter neder te schrijven wat ons op het hart ligt.

Toen ons land voor ruim 2 eeuwen den toon gaf in Europa, was het er stellig anders dan nu, onder anderen heerschte er zeker niet zulk een baantjes-jacht als thans. Wij hebben dat voor een goed deel te danken aan den „Fransösentied” zou Fritz Reuter zeggen, toen den handel de hals werd dichtgeknepen en onze fortuinen ten slotte als kaf verwoeiden,

De moed, de energie gingen uit wandelen en men kwam er toe in 's hemels naam maar een baantje voor zijn jongen te zoeken. Langzamerhand deed men dit meer *con amore*; het was niet langer een *pis-aller*, och neen! men rekende zich recht gelukkig tot de begunstigten te behooren en schoof zelfs andere, betere uitzichten op den achtergrond.

Wie geen landsbetrekking kon bemachtigen, meende als handelsbediende fortuin te kunnen maken, en het kwam de meesten niet in de gedachte dat persoonlijk initiatief, mits goed geleid, dikwerf zooveel kapitaal in klinkende munt niet noodig heeft om kostelijke oogsten af te werpen.

Het lijdt geen twijfel of de markt van landsambtenaren en kantoorbedienden werd overvoerd, het aanbod werd te groot, het drukte de prijzen van het loon.

In dien toestand bevinden wij ons thans: 12000 burgerlijke ambtenaren, misschien even zooveel geëmploieerden op handelskantoren en fabrieken of spoorwegbeambten, voorts duizende officieren, geestelijken en wie al meer door verstandelijken arbeid eene jaarlijksche belooning genieten, leven onder den druk van meer aanbod dan vraag. 't Is wel niet zóóver gekomen dat men het werk van den geest evenals den handenarbeid aan den minstbiedenden aanbesteedt, doch men zou zich willens en wetens blind moeten houden, wilde men niet erkennen dat een der voornaamste redenen, dat er bij een aantal takken van bestuur sedert een halve eeuw eerder bezuinigd is op de salarissen dan dat er verruiming plaats greep, moet gezocht worden in de onverstoorde toestrooming van geschikte werkkrachten. Met voordacht zeggen wij geschikte, omdat er in dit opzicht werkelijk veel verbeterd is door de examens. Deze vorderen toch in den regel geen minimum van kundigheden, maar zijn ook al door den aandrang van kandidaten zoo hoog opgevoerd, dat de eenmaal in functie getreden ambtenaar zich wel eens afvraagt: waar en wanneer zullen mij die kundigheden toch te pas komen? Wat *Edmond About* in Frankrijk schreef, is ook hier te lande ten volle toepasselijk. Hij ontmoette een heertje dat geverseerd was in drie talen; de handelswetenschappen had bestudeerd, eenige notiën had van de scheikunde, den drempel der hoogere wiskunde had overschreden, het rechtlijnig teekenen verstond en een voorbeeldigen hand schreef; dat geschiedenis en aardrijkskunde ook niet op den achtergrond stonden, bleek mede uit zijn diploma. Ziedaar nu een van onze flinkste staatsmannen *in spe*, dacht *About*, en vroeg hem welke trotsche carrière wel voor hem was weggelegd. „Ik hoop eerlang aangesteld te worden als surnumerair bij de belasting op de tabak”, was het onbevangen antwoord van den onbevangen jongen man. En *About* was dagen lang uit het veld geslagen, dat hij zelf over zooveel durfde meepraten, en met zooveel succès werd aangehoord, en zulk eene flinke positie in de maatschappij had verworven, zonder ooit

een derde gedeelte van dat examen in zijn brein te hebben opgenomen!

Hoe dit zij, de inrichtingen van onderwijs leveren in ons land tegenwoordig een ruim voldoende aantal jongelieden, om land of gemeente of particulier van goede werkkrachten te voorzien, en wij geloven dan ook niet, dat er over de kwaliteit geklaagd wordt. Daarbij komt nog dat de Nederlander doorgaans zijne betrekking met ijver en goede trouw waarneemt, zoodat men gerustelijk mag aannemen, dat die grootte klasse der maatschappij welke wij op het oog hebben, ten volle de belangstelling van het publiek verdient. Daarom onderwerpen wij dan ook onbeschroomd dit opstel aan de beoordeeling van de lezers, overtuigd dat wij eene goede zaak bepleiten, als wij spreken over en voor de belangen van ambtenaren en geëmploieerden, het oog richtende op hunne positie in de maatschappij en ten doel stellende iets bij te dragen tot verbetering hunner financieele belangen.

Wij zeiden het reeds: sedert jaren, sedert meer dan een gemiddeld menschenleven is er weinig gedaan door den Staat om de tractementen te verbeteren, althans niet genoeg, stellig niet algemeen. Sporadisch zijn verbeteringen aangebracht, eensdeels zwakke pogingen en eigenlijk meer dienende om het bewijs te leveren dat zulke hulp onvermijdelijk is, dan om werkelijk afdoende hulp te verleen. Toch stijgen de uitgaven bij den dag, voortdurend daalt het geld in waarde, en niemand zal ons van overdrijving beschuldigen, als wij beweren dat sedert een kwart-eeuw het eenvoudigste levensonderhoud 40 tot 50 pCt. in prijs is toegenomen.

Hoe kan dat nog terecht komen, hoe is het mogelijk dat de „vast-bezoldigde” nog kan leven? vraagt men allicht. — Het is er dan ook een leven naar, antwoorden wij. Velen bekrimpen zich tot het ongehooflijke toe en geraken nog in schulden, anderen — beter bezoldigden — ontzeggen zich alle uitgaven die eenigermate naar weelde zwemen, zelfs de hoogstgeplaatsten zien met leedwezen dat zij, ja, wel rondkomen, — daarvoor zijn zij dan ook de gelukkigen onder duizende bedrukten — maar tevens dat de verzorging voor hunne weduwen en wezen, zelfs de opleiding van hunne kinderen onder den druk der tijden moet lijden.

De ambtenaar — de vaste bezoldiging genietende persoon — draagt zijn aandeel, zijn steeds klimmend aandeel in de rijks- en plaatselijke belastingen; hij helpt evenzoo goed als de koopman, de fabrikant, de neringdoende of de handwerker, spoorwegen bouwen, havens verruimen, kanalen graven, in één woord alles tot stand brengen wat handel en vertier kan bevorderen, maar hij is de eenige die te midden van de daardoor in 't leven geroepen ontwikkeling en welvaart, huivert bij de gedachte dat dit alweder bijdraagt om, tijdelijk althans, de duurte te vermeerderen, en hem met zijn vastgesteld inkomen weder een kans op een paar vleeschgerechten ontnemt.

Behoorde het zoo te zijn, moest er in den Staat wel eene talrijke, nuttige, trouwhartige klasse van burgers zijn, die geroepen de welvaart van het algemeen te bevorderen, bepaald buiten die welvaart staat, ja die moet treuren over de toeneming van vertier, waartoe hij ten algemeene bate meewerkt, en waarover ieder ander juicht, maar waarvan hij persoonlijk toch dikwijls juist een tegenovergestelde werking moet onder vinden? Zonder twijfel is dit geen gezonde toestand en is hierop toepasselijk „there is something rotten in the State.”

Nu kan men verschillende wegen bewandelen om tot beterschap te geraken; men kan betogen dat de Staat het meeste belang heeft om door trouwe, ijverige, opgewekte, goed bezoldigde ambtenaren te worden gediend. 't Is naar onze vaste overtuiging zelfs eene bepaalde waarheid, maar 't is theorie en geen praktijk! Men kan zeggen: laten wij ons zooveel mogelijk terugtrekken, opdat de Staat eens behoefte gevoele aan flinke dienaren. 't Is waarlijk ook al theorie en helaas geen praktijk! Men kan klagen en zuchten, en nogmaals klagen. Dat is wel schijnbaar praktisch, maar het geneest de kwaal toch niet.

Laten wij het niet verhelen: men kan waarlijk van den Staat, van de corporatie of van den patroon in wiens dienst men werkt, niet alles verwachten; de neiging om zuinig, te zuinig te beheeren, moge afkeuring verdienen, zij is te sterk en te krachtig aanwezig om geen belemmering in den weg te leggen. Er moet dus minder worden *geklaagd*, maar veeleer zooveel en zoo spoedig mogelijk worden *gehandeld*.

Dat begrijpen wij, en dat begrepen in 1864 reeds een aantal wakkere mannen, die hoe vër ook van ons verwijderd, toch dezelfde wenschen koesterden, dezelfde behoeften gevoelden, dezelfde hinderpalen hadden te overwinnen.

Het waren wakkere Oostenrijksche mannen, die zagen wat wij nu zien, begrepen wat wij nu begrijpen; die even als wij, meenden dat er gevaar dreigt, dat de ambtenaar niet buiten maar in de maatschappij moet leven, dat het land en het publiek en de patroon niet beter kunnen gediend worden, dan door den dienaar, die hetzelfde belang gemeen heeft als de werkgever. Deze *woorden* mogen niet welsprekend zijn, hun *zin* is dit ongetwijfeld wél.

Die mannen overzagen den toestand en gaven aan de lijdenden den raad „help u zelf.” Hunne leus zij ook die der Nederlandsche ambtenaren en geëmploieerden; zij trok ons althans zoo zeer aan, dat wij iets meer van hun doel en werken wilden weten en daartoe een tweeledigen weg iusloegen. Vooreerst boezemt Oostenrijk niet in alle opzichten zooveel vertrouwen in, dat men zich blindelings aan zijn geleidende hand mag toevertrouwen. Een plaatselijk onderzoek leerde dat men hier te doen had met een allezins aanbevelenswaardige en soliede zaak. —

In de tweede plaats kwam nu het onderzoek aan de beurt, *wát* men dáár door „Eigenhulp” verstaat, *hoe* men het gronddenkbeeld had uitgewerkt, *welke* resultaten men bereikte. Dat alles leeren ons de Statuten der Vereeniging wier werkkring wij hier in enkele trekken willen schetsen, met het doel de groote fractie onzer maatschappij, welke door hunne verstandelijke ontwikkeling van vaste bezoldigingen leven, op te wekken om ook niet stil te zitten, maar de handen uit den mouw te steken, zich niet te vreden te stellen met de pogingen die reeds in die richting zijn in 't werk gesteld, doch als grondslag aan te nemen, dat alleen krachtsontwikkeling tot iets grootsch kan leiden, en alleen eendrachtelijke samenwerking de noodige kracht kan ontwikkelen.

Het voorbeeld dat ons door Oostenrijk wordt gegeven, is niet alleen merkwaardig, maar het grenst aan het fabelachtige, en wij vragen derhalve vergunning het aan de geachte lezers voor te stellen.

De *Algemeene beambten-vereeniging* te *Weenen* gevestigd en de geheele Oostenrijksche monarchie omvattend, telt na een tienjarig bestaan ruim 40000 leden en verheugt zich in de ondersteuning van de hoogstgeplaatste personen. Van den hoogsten Staats-ambtenaar af tot aan den klein bezoldigten boekhouder of spoorweg-beampte toe, kan dáár ieder die van eene jaarlijksche bezoldiging moet leven, tot het lidmaatschap toetreden. Dat lidmaatschap kost slechts 2 gulden, maar geeft ook alleen het recht om deel te nemen aan de voordeelen die de wijdvertakte vereeniging door hare matige tarieven of op eenige andere wijze aanbiedt.

Door de krachtige aaneensluiting, geholpen door onderling vertrouwen, onder een flink bestuur, dat niets op touw zet tenzij getoetst aan gezonde wetenschap en rijpe ervaring, zijn de uitkomsten bepaald verrassend. Eenige cijfers mogen dit verduidelijken.

De contributie ad fl 2.— (Oostenrijksch) werd niet nitsluitend besteed aan administratie; integendeel, behalve dat het veelomvattend centraal-bestuur der Vereeniging werd gehuisvest in een gebouw dat alleen tonnen gouds kostte, werd uit het belangrijk overschot een aantal woningen gebouwd, ten behoeve van ambtenaren en vooral van weduwen der leden; ze zijn in verschillende categorieën verdeeld, van éénhonderd tot driehonderd gulden, derhalve ware allemansgading, vooral in *Weenen*, eene stad alwaar gemeenlijk woningnood heerscht.

Met het einde van Juni 1871 beliepen de levensverzekeringen in Oostenrijksche guldens (= fl 20) reeds 22,948,000; bereids was een bedrag van 929,800 flor. aan belanghebbenden uitgekeerd. Zeer aanbevelenswaardig achten wij het stelsel, dat het een punt van groot belang is om de leden onderling, zoodra hen rampen treffen, waartoe ook ziekten en sterfgevallen behooren, krachtig te steunen, als het noodig blijkt hen uit de handen van weekeraars te houden; dit is immers een

worm die aan veler welstand knaagt en waardoor meer gezinnen te gronde gaan dan wij denken. In 1874 werden voorschotten van allerlei aard en tot allerlei doel gegeven tot een bedrag van 2,282,680 flor., en bovendien nog borgtochten, gesteld voor comptabele ambtenaren ter som van 133,500 flor. Dat groote bedrag van voorschotten was volstrekt niet uitsluitend op rekening te stellen van hulp bij dadelijken nood, maar hoe dikwerf komt een ambtenaar voor het vraagstuk te staan: ach! wáár zou ik enkele honderde gulden kunnen bekomen, hetzij dat een zoon of dochter voor de bestemming moet worden uitgerust, hetzij dat een zaakje voor een der familieleden zou kunnen worden aangekocht, of voor een dozijn soortgelijke gevallen. Dit begrepen de Oostenrijksche mannen goed, en zóó overtuigd waren de ruimer bedeelenden van het nut dier bedoeling, zóó ontzaglijk groot was het vertrouwen in den richtigen gang van zaken, dat in de spaar- en hulpkassen in dat enkele jaar ongeveer 3 millioen flor. werd gestort, waarmede anderen konden geholpen worden. De Vereeniging was na afloop van de tien eerste jaren in het bezit van de volgende fondsen:

Reservefonds Verzekeringsafdeeling	1,239500 flor.
Vermogen der Voorschotkassen	1,838000 „
Algemeen fonds der deelnemers	357480 „
Schoolfonds	15000 „

Men ziet derhalve wat *eendracht* kan uitwerken, en waren wij niet bevreesd door de mededeeling van veel cijfers den lezer te vermoeien, dan zouden wij gaarne in meer *détails* treden. Al ontzeggen wij ons dat genoeg, dan hopen wij toch het doel te hebben bereikt, om de aandacht van allen te boeien voor een onderwerp dat wel waard is in ruimer kring besproken te worden; immers ook in Nederland dient ieder rijksambtenaar, particulier geëmploieerde, officier, geestelijke of onderwijzer meer en meer te worden doordrongen van de heilzaamheid van *krachtige, eensgezinde* onderlinge hulp.

Zoo mogelijk moeten de schrikbeelden, die thans ieder rechtgeaard ambtenaar op zijn levensweg vergezellen, worden weggeruimd. Ziekte, overlijden en andere plotselinge rampen kunnen wel niet weggecijferd, maar hunne financieele gevolgen kunnen door tijdige hulp toch gelenigd worden. Elders is het zorg voor goed en billijk onderwijs, welke *eendrachtig* ter hand kan worden genomen, vooral in plaatsen, waar een aantal leden samenwonen. De waarborg tegen het te hoog opvoeren van geneeskundige hulp is ook een niet te versmaden onderdeel van onderlinge samenwerking; velen, wier maatschappelijke positie het opnemen in eene geneeskundige bus verbiedt, zullen zich gaarne gewaarborgd zien tegen al te dure rekeningen, waarvan menig voorbeeld ons helaas onder de oogen kwam. Behoeven wij er op te wijzen van hoeveel belang

de voorziening in geschikte woningen met der tijd kan worden. Eene handreiking bij het stellen van borgtochten is ook voor velen van het hoogste gewicht, want in een tijd als dien, welken wij beleven, wordt het vertrouwen nogal eens geschokt, en het zijn derhalve niet alleen comptabele ambtenaren, maar ook dikwerf particuliere geëmploieerden die zulk eene hulp niet kunnen ontberen.

Rijk aan zulke vruchten is de Oostenrijksche vereeniging, maar het veld waarop kon gearbeid worden is er ook ontzaglijk ruim, en even ruim is dit in Nederland; wanneer men dan in aanmerking neemt, dat er behalve 12000 burgerlijke beambten, minstens even zooveel officieren van leger en vloot, geestelijken, leeraars, burgemeesters, secretarissen, spoorweg-ambtenaren en particuliere kantoorbedienden zijn, alsdan begrijpt men lichtelijk dat hier te lande *eendrachtige, krachtige aanéensluiting* wat goeds, wat groots kan tot stand brengen.

Zulk eendrachtig samenwerken heeft bovendien nog eene schoone zijde, voorzeker niet te versmaden al is zij niet van dadelijk stoffelijk nut; wij heden dat onderlinge hulpbieding en onderlinge zorg heerlijke gezindheden aankweeken en ongetwijfeld aansporen tot orde, spaarzaamheid welwillendheid en gevoel van eigenwaarde.

Wij vertrouwen duidelijk genoeg te zijn geweest om de lezers te doen begrijpen, dat het ons doel was alle belangstellenden op te wekken om voor zooveel in hun vermogen is, de vreemde plant op onzen bodem over te brengen, hulp te verleenen wanneer daartoe pogingen worden in 't werk gesteld, of met raad te dienen waar die kan te pas gebracht worden. Het is niet uitsluitend de schraal bezoldigde die belang heeft bij 'eene regeling van deze zaak, zoowel de Staat als de geheele maatschappij mogen geene open wond van zoo grooten omvang in hun midden gedogen, en als dan het geneesmiddel voor de hand ligt, als de geneesheer gereed staat en slechts op adsistentie wacht, dan mogen wij gerust de vraag stellen, of dit onderwerp geene overweging verdient?

's Hage.

J. KUYPER.

NASCHRIFT DER REDACTIE. *Op dringend verzoek plaatsten wij het bovenstaande, waarvan de strekking allezins sympathie verdient. 't Geen over de Ambtenaars Vereeniging te Weenen gezegd wordt, geeft echter niet veel licht over de werking dier Instelling. Om vóórlichting te geven en tot navolging te kunnen aansporen, zouden meer bijzonderheden omtrent wijze van oprigting en werking zeer gewenscht zijn, tot welker opname, in zaakrijke en beknopte vorm, de Economist bereid is. RED.*

OVERZIGT van de opbrengst der Middelen (hoofdsom en opcenten) over het eerste halfjaar 1876 in vergelijking met vorige jaren.

BENAMING DER M I D D E L E N.	BEDRAG der raming 1876.	6/12 der raming.	Opbrengst over de zes maanden van 1876.	Opbrengst over de zes maanden van 1875.	Opbrengst over de zes maanden van 1874.	Opbrengst over de zes maanden van 1873.	Opbrengst over de zes maanden van 1872.
DIRECTE BELASTINGEN.							
Grondbelasting	10.441.242	5.220.621	6.058.660	6.072.103	5.906.552	6.075.261	5.993.588
Personeel	8.868.000	4.434.000	2.891.426	2.870.860	2.824.453	2.771.832	2.761.209
Patenten	3.750.400	1.875.200	1.156.106	1.356.248	1.153.028	1.148.504	1.144.309
Regt op de Mijnen	4.680	2.340	1.259	1.499	"	"	"
Totaal	23.064.322	11.532.161	10.107.453	10.300.712	9.944.034	9.995.598	9.809.108
IN- UITGAANDE RECTEN.							
Regten op den In- en Uitvoer . . .	5.200.000	2.600.000	2.810.908	2.708.119	2.725.425	2.668.656	2.478.413
Formaat-zegel	11.799	5.899	7.069	7.339	7.193	7.284	6.908
Vuur- Ton- en Bakengelden . . .	"	"	"	236.046	265.603	265.535	243.258
Totaal	5.211.799	2.605.899	2.817.977	2.951.504	2.998.222	2.941.476	2.728.580
ACCIJNSEN.							
Suiker	5.000.000	2.500.000	2.741.459	2.643.504	2.413.344	2.698.428	2.266.518
Wijn	1.800.000	900.000	968.466	902.255	922.252	901.921	868.100
Gedistilleerd	17.900.000	8.950.000	9.123.891	8.448.817	8.224.880	7.729.885	7.415.786
Zout	2.980.000	1.490.000	1.239.848	1.257.881	1.248.620	1.219.107	1.181.227
Zeep	1.440.000	720.000	751.531	752.163	694.528	684.499	702.173
Bieren en Azijnen	850.000	425.000	445.410	432.449	442.148	442.864	426.193
Geslagt	2.350.000	1.175.000	1.162.484	1.037.546	1.000.463	1.014.351	903.287
Totaal	32.320.000	16.160.000	16.492.492	15.474.618	14.946.237	14.691.657	13.763.228
WAARBORG EN BELASTING DER GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN.							
Belasting	350.000	175.000	196.488	194.402	190.302	186.525	168.708
Essaailoon	1.200	600	625	566	640	586	628
Totaal	351.200	175.600	197.113	194.969	190.952	187.111	169.337
INDIRECTE BELASTINGEN.							
Zegelregten	1.987.200	993.600	986.536	997.400	924.904	957.275	911.340
Registratie-regten	9.315.000	4.657.500	5.838.186	5.320.608	5.038.870	5.211.190	4.903.828
Hypotheekregten	910.800	455.400	591.073	530.720	507.382	512.882	484.084
Regt van successie en van over- gang bij overlijden	5.934.000	2.967.000	3.502.737	2.764.688	4.118.478	2.267.236	2.834.731
Totaal	18.147.000	9.073.500	10.918.534	9.613.418	10.584.635	8.948.585	9.163.984
Domeinen	1.600.000	800.000	678.862	646.306	651.000	602.003	651.039
Posterijen	3.100.000	1.550.000	1.658.738	1.488.028	1.465.495	1.384.523	1.354.993
Rijkstelegraphen	678.000	339.000	378.621	336.995	338.919	327.126	316.023
Staatslotery	410.000	205.000	289.503	288.921	275.910	275.756	275.846
Acten voor de jagt en visscherij . .	128.000	64.000	17.187	16.903	12.570	16.414	14.373
Loodsgelden	800.000	400.000	375.770	343.002	429.577	435.649	430.669
Totaal geneeraal	85.810.321	42.905.160	43.932.256	41.655.380	41.837.555	39.805.903	38.767.183